گزارش ۲

سعیده زمانی

جنگ هرمز وال‌استریت را به لرزه انداخت

دو شدن ۷ تریلیون دلار در بورس امریکا

تورم ناشی از جنگ هرمز، دست از سر بازار سهام امریکا برنمی‌دارد. اعداد نشـــان می‌دهد جنگ علیه ایران به ضرر ترامپ تمام شده است. براســـاس تازه‌ترین گزارش‌ها، ارزش بازار وال‌استریت در هفته‌های اخیر ۷ تریلیون دلار، معادل ۲۰ درصد تولید ناخالص داخلی امریکا ریزش داشته و پیش‌بینی می‌شود این روند ادامه‌دار باشد.

بازار سهام امریکا همچنان تحت فشار سنگین فروش قرار دارد و ارزش سهام شرکت‌های بزرگ فناوری، بانک‌ها و شرکت‌های فعال در حوزه ســـلامت و خرده‌فروشـــی بار دیگر کاهش یافته اســـت. پس از ریزش ۱,۵ تریلیون دلاری ارزش بازار سهام امریکا در معاملات اخیر، شرکت‌های بزرگ امریکایی بار دیگر با کاهش ارزش سهام خود مواجه شدند.

صنایع مختلف امریکا در مدار نزولی

در جریان معاملات؛ ارزش ســـهام مایکروسافت ۳,۲۴ درصد، انویدیا ۱,۵۸ درصد، آلفابت (شرکت مادر گوگل) ۰,۷۸ درصد، متا ۱,۲۳ درصد و آمازون ۰,۶۱ درصد کاهش یافت. همچنین ارزش ســـهام میکرون ۴,۳۱ درصد، اوراکل حدود ۳,۴ درصد، پالانتیر ۲,۲۱ درصد و AMD معـــادل ۱,۹۹ درصد کاهش یافت. مؤسســـات مالی و شـــرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت نیز از موج نزولی وال‌اســـتریت در امان نماندند. ارزش ســـهام جی‌پی مـــورگان ۱,۹۷ درصد، مســـترکارت ۲,۱۹ درصد، ویزا ۱,۷ درصد، مورگان استنلی ۱,۳۱ درصد و برکشایر هاتاوی ۰,۷۶ درصد کاهش یافت. در بخش سلامت نیز ارزش سهام یونایتد هلث ۳,۹۱ درصد، الی لیلی ۰,۹۳ درصد، جانسون‌اند جانسون ۰,۸۲ درصد و ابوی ۰,۵۲ درصد کاهش یافت. در بخش خرده‌فروشی نیز ارزش سهام هوم دیپو ۱,۵۸ درصد و والمارت ۰,۶۹ درصد افت کرد. گستردگی کاهش قیمت سهام شرکت‌های امریکایی نشان می‌دهد فشار عرضه دیگر محدود به صنایع فناوری و هوش مصنوعی نیست و بخش‌های مختلف بازار سرمایه این کشور را تحت تأثیر قرار داده است.

چرا جنگ هرمز می‌تواند به وال‌استریت فشار وارد کند؟

در کنار عوامل اقتصادی همانند برآورده نشدن انتظارات سهامداران از شرکت‌های بزرگ فناوری و ماندگاری نرخ بهره در قیمت‌های بالا، تحولات ژئوپلیتیک و به‌ویژه مسئله تنگه هرمز از مهم‌ترین دلایل ثبت ریزش متوالی بورس امریکاست.

در ماه‌های گذشته، درباره میزان اثرگذاری محدودیت‌های احتمالی در تنگه هرمز بر اقتصاد جهانی و بازارهای مالی اختلاف‌نظرهایی وجود داشـــت. گروهی معتقد بودند چنین اهرمی در عمل کارایی چندانی ندارد و باید پیش از افزایش هزینه‌های اقتصادی از آن عبور کرد. در مقابل، گروه دیگری بر اهمیت راهبردی این موقعیت و پیامدهای آن برای بازار انرژی و اقتصاد جهانی تأکید داشتند. واقعیت این است که بازارهای مالی صرفاً براساس وضعیت فعلی عرضه و تقاضا قیمت‌گذاری نمی‌شوند، بلکه انتظارات از آینده نیز نقش تعیین‌کننده‌ای در رفتار سرمایه‌گذاران دارد.

تشدید نااطمینانی درباره امنیت مســـیرهای انتقال انرژی، افزایش هزینه‌های حمل‌ونقل و بیمه، احتمال رشد قیمت نفت و گاز و نگرانی از اختلال در زنجیره تأمین جهانی می‌تواند انتظارات تورمی را افزایش دهد، به‌ویژه آنکه پیش‌بینی معتبرترین منابع امریکایی نیز از ماندگاری قیمت نفت در ارقام سه‌رقمی حکایت دارد.

گلدمن ســـاکس، یکی از پرنفوذترین بانک ســـرمایه‌گذاری جهان و پنجمین بانک امریکا به لحاظ دارایی، به تازگی در تحلیلی پیش‌بینی کرده در صورت افزایش تنش و حملات بیشـــتر به نفتکش‌ها قیمت نفت برنت به ۱۳۲ دلار در هر بشـــکه برســـد. ســـناریوی مبنا و پایه گلدمن ســـاکس می‌گوید که اگر روزانه ۱,۱ میلیون بشکه بیشتر از میانگین ۲۰۲۵ عرضه شـــود، قیمت نفت می‌تواند به ۷۸ دلار در هر بشکه کاهش یابد.

اما ســـمیر مدنی، یکی از بنیان‌گذاران تنکر ترکرز به بلومبرگ گفته است نفتکش‌های خالی که به سمت غرب آسیا می‌آیند از اواخر ماه آگوست ۴۰ درصد کم شده اســـت و «نفتکش‌های خالی کافی برای خارج کردن نفت از منطقه وجود ندارد». این در شـــرایطی است که ذخایر راهبردی نفت نیز رو به کاهش اســـت. ذخایـــر نفت امریکا در تازه‌ترین گزارش‌ها، با کاهش به ۲۷۶,۴ میلیون بشکه، به پایین‌ترین سطح از اوت ۱۹۸۲ رسید.

با توجه به این مســـائل و همچنین نمودار تحلیلی گلدمن ســـاکس اگر ســـناریو بدبینانه اتفاق بیفتد، تنها قیمت نفت افزایش نمی‌یابد، بلکه می‌تواند به یک شـــوک کلان اقتصادی منجر شود. این شرایط از دو مسیر به بازار سهام امریکا فشـــار وارد می‌کند؛ نخست، افزایش هزینه‌های تولید و کاهش حاشـــیه سود شـــرکت‌ها و دوم، دشوارتر شدن کاهش نرخ بهره توســـط بانک مرکزی امریکا در صورت تداوم فشارهای تورمی.

از این منظر، تحولات تنگه هرمز را باید در کنار متغیرهای اقتصادی امریکا بررسی کرد، چراکه افزایش ریسک انرژی می‌تواند شرایط مالی را دشوارتر و فشار بر ارزش‌گذاری سهام را تشدید کند.

از ســـوی دیگر، فروش اوراق قرضه امریکا توســـط چین و ژاپن نیز فشـــار مضاعفی بر بازارهای مالی این کشـــور وارد می‌کند، اما ماجرا فقط به بورس ختم نمی‌شود. رشـــد ۵۰ تا ۶۷ درصدی قیمت برخی فرآورده‌های نفتـــی و نهاده‌های انرژی، هزینـــه تولید، حمل‌ونقل و کشاورزی را افزایش داده است.

پیش‌بینی نزولی طولانی‌تر در بازار سهام امریکا

کارشناسان تأکید دارند تداوم نگرانی‌ها درباره تورم، چشم‌انداز افزایش نرخ بهره فدرال رزرو و کاهش جذابیت دارایی‌های پرریسک می‌تواند بازگشت سرمایه‌گذاران به بازار سهام امریکا را دشوارتر کند.

از یک طرف، ارزش‌گذاری‌های بالای شرکت‌های فناوری همچنان با پرسش‌هایی درباره میزان سودآوری واقعی سرمایه‌گذاری‌های هوش مصنوعی مواجه است و از طرف دیگر، نرخ بهره حقیقی، وضعیت اقتصاد امریکا و تحولات ژئوپلیتیک می‌توانند فشار بر بازار را تداوم ببخشند.

از این منظر، این احتمـــال وجود دارد که ریزش اخیـــر آغاز مرحله جدیدی از اصلاح ارزش‌گذاری‌ها در وال‌استریت باشد، مرحله‌ای که در آن سرمایه‌گذاران ناچار شوند میان انتظارات بلندمدت از فناوری‌های جدید و واقعیت سودآوری شرکت‌ها تمایز قائل شوند.

البته پیش‌بینی قطعی ادامه سقوط بازار ممکن نیست و عواملی مانند تغییر انتظارات نرخ بهره، انتشار گزارش‌های مالی بهتر از پیش‌بینی‌ها و کاهش تنش‌های ژئوپلیتیک می‌توانند به بازگشت تقاضا کمک کنند. با این حال، نکته مهم آن است که بازار سهام امریکا در شرایطی وارد این دوره از نوسانات شده که چندین ریسک به‌صورت همزمان در حال اثرگذاری بر آن هستند. به همین دلیل نمی‌توان ریزش اخیر را صرفاً یک نوسان عادی در بازار سهام تلقی کرد.

گزارش یک

بهناز قاسمی

کشاورزان در فصل کشت با انبوهی از تصمیمات تأمل‌برانگیز دولت دست و پنجه نرم می‌کنند

تحمیل خزان «گران‌سازی» به کشاورزان همزمان با فصل کشت

علی پوردهقان | جوان

بعد از گذشت هشـــت ماه، در زمان تسویه بدهی گندمکاران، دولت با کسر ۱۴ هزار و ۷۱۵ ریال به ازای هر کیلوگرم گندم تحویلی، ضربه به کشاورزان وارد کرد و آنان را با نارضایتی و زیان مواجه ساخت. شاید نادیده گرفتن قانون برای سازمان برنامه و بودجه و وزارت اقتصاد که با غیبت‌های مکرر خود مانع از برگزاری جلسات شـــورای قیمت‌گذاری می‌شوند امری عادی تلقی شود، اما پیامد این تعلل، چیزی جز به خطر افتادن کشت سالانه محصولات راهبردی کشور نیست. کشاورز برای برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری درباره کشت ســـال آینده باید از قیمت‌های تضمینی آگاهی داشته باشد تا بتواند با اطمینان انتخاب کنـــد که کدام محصول صرفه اقتصادی بیشـــتری دارد. کلزا یا سیب‌زمینی، ســـبزی و صیفی یا محصولات جالیزی، گندم یا جو؟ در کنار این بلاتکلیفی، افزایش ۱۰۰ درصدی قیمت انواع کود و حذف ناگهانـــی یارانه آن نیز فشار مضاعفی بر دوش کشاورزان گذاشته است. این روند نه تنها انگیزه کشاورزان را از بین می‌برد، بلکه می‌تواند آینده تولید محصولات اساســـی و امنیت غذایی کشور را با تهدیدی جدی مواجه کند.

هر چقدر از قصه پرغصه کشـــاورزان بگوییم باز هم کم است؛ تأخیر دولت در تعیین نرخ خرید تضمینی محصولات کشاورزی که در قانون بر آن تاکید شده، تأخیر در پرداخت پول محصولات، کاهش نرخ خرید تضمینی و خلف وعده دولت در زمان تســـویه طلب کشـــاورزان، افزایش قیمت انواع کود و حذف یارانه آن در فصل کشـــت، قطع برق چاه‌های کشاورزی و کاهش سهم آب کشاورزان، نبود سرمایه در گردش برای آغاز کشت در ابتدای فصل و دهها مشکل دیگر که کشاورزان با آن دست و پنجه نرم می‌کنند. این در حالی است که با آغاز جنگ تحمیلی، رئیس‌جمهور بر تأمین امنیت غذایی کشور و افزایش تاب‌آوری بخش کشاورزی تأکید دارد و از گوشـــه و کنار کشور خبر می‌رسد که کشت برخی محصولات مانند پیاز کاهش یافته اســـت. با ادامه این روند، ممکن است دولت در شرایط فعلی با چندین برابر قیمت، مجبور به واردات محصولات کشاورزی شـــود. همین داستان در مورد سایر محصولات کشاورزی نیز صدق می‌کند. از دیدگاه کشاورزان، مهم‌ترین خبر در حال حاضر، اعلام هرچه سریع‌تر قیمت خرید تضمینی است تا بتوانند بر اساس آن برنامه‌ریزی کنند.

کسر ۱۴ هزار و ۷۵۰ ریال به ازای هر کیلوگرم گندم

ســـرانجام هفته گذشـــته دولت طلب گندمکاران را تســـویه کرد، اما با نام بیمه محصولات کشـــاورزی و کاهش قیمت خرید تضمینی گنـــدم مبالغی از پول گندمکاران کسر شد و هیچ‌کس پاسخگوی این خلف وعده نبود. به دلایل نامعلومی سازمان برنامه و بودجه زیر بار خرید گندم مصوبه شورای قیمت‌گذاری نرفت و خودسرانه مبالغی از مطالبات گندمکاران کسر شد. روابط عمومی وزارت جهاد کشاورزی در توضیحی که به دفتر روزنامه «جوان» ارسال کرده، به کسر ۱۴,۷۱۵ ریال به ازای هر کیلو گندم اذعان کرده اســـت. طبق این اذعان، با توجه به اینکه این رقم کمتر از میانگین عملکرد یاد شده بود، با لحاظ ۷۰۰۰ ریال بابت حق بیمه پایه سهم کشاورز به استناد جزء ۳ بند (ح) ماده ۳۳ قانون برنامه هفتم پیشرفت و نامه شماره ۳۷۸۰۶ مورخ ۱۴۰۵/۰۷/۱۸ سازمان هدفمندسازی یارانه‌ها مبلغ ۱۴,۷۱۵ ریال از نرخ گندم‌های معمولی تحویلی کشاورزان به‌صورت یکسان کسر شد.

مصوبه یک‌شبه حذف یارانه کودهای کشاورزی

اخیراً دولت بـــا ابلاغ مصوبه‌ای جدیـــد، نحوه تأمین و توزیع کود موردنیاز بخش کشاورزی را تغییر داده است. تصمیمی که می‌تواند بر هزینه تولید محصولات اساسی از جمله گندم، برنج، جو، ذرت و حبوبات تأثیر بگذارد. براســـاس آیین‌نامه مصوب دولت، از آبان‌ماه کشاورز کود را به قیمت واقعی خریداری می‌کند و یارانه دولتی به‌طور مستقیم به حساب خود او واریز می‌شود تا ضمن دسترسی به‌موقع پتروشیمی‌ها به منابع مالی، از انحراف و خروج نهاده‌ها از شبکه رسمی توزیع جلوگیری شود. به عبارت دیگر وزارت جهاد کشـــاورزی برای مقابله با رانت یارانه کود کشاورزی، به کشاورزان اجحاف می‌کند و با کمک‌هزینه ناچیز یک میلیون تومانی به اصطلاح یارانه کود را به انتهای زنجیره توزیع (کشاورزان) منتقل می‌کند. به‌عنوان مثال، برای کود «ازته» حدود ۲۰ هزار تومان به‌ازای هر کیلوگرم یارانه در نظر گرفته شده که معادل نزدیک به یک میلیون تومان یارانه نقدی برای هر کیسه ۵۰ کیلویی است و همزمان با ثبت خرید، با اخذ شماره حساب زارع به وی پرداخت می‌شود.

در ســـال‌های گذشـــته، شـــرکت خدمات حمایتی کشاورزی کود را می‌خرید و مابه‌التفاوت آن از طریق سازمان برنامه و بودجه و پتروشیمی‌ها تهاتر و مبادله می‌شد، اما هدف از اصلاح این فرایند، انتقال یارانه به مصرف‌کننده نهایی بود تا شرکت‌های پتروشیمی در زمان مناسب به نقدینگی خود دست یابند و شائبه و دغدغه‌های مربوط به قاچاق یا خروج نهاده از شبکه رسمی توزیع برای همیشه برطرف شود.

کنشگران معتقدند نمی‌توان از کشاورز انتظار افزایش تولید و بهره‌وری داشـــت، اما همزمان دسترسی او به نهاده‌های ضروری را دشـــوارتر کرد. تولید محصولات راهبردی، کاهش وابستگی به واردات و حفظ امنیت غذایی به سرمایه در گردش، ثبات سیاست‌های حمایتی و تأمین به‌موقع نهاده وابسته است. کشاورزان کوچک و متوسط نیز در مقایسه با واحدهای بزرگ، توان مالی و دسترسی اعتباری محدودتری دارند و افزایش هزینه اولیه خرید کود فشار بیشتری بر آنها وارد می‌کند. در نتیجه این سیاست ممکن است نابرابری در دسترسی به نهاده را افزایش دهد و تولیدکنندگان کم‌سرمایه را بیش از سایرین تحت فشار قرار دهد. وزارت جهاد به بهانه بستن راه‌های رانت و فساد در خرید کود کشاورزی یارانه‌ای، بار مالی مقابله با رانت و هدفمندی یارانه کود را به دوش کشاورزان گذاشت.

خبر

پزشکیان: مدیریت مصرف انرژی باید به اولویت جدی زندگی مردم تبدیل شود

رئیس‌جمهور با هشـــدار درباره مصرف حداقل ســـه‌برابری ســـوخت و انرژی نســـبت به میانگین جهانی، مدیریت بهینه مصرف را اولویت جدی کشور دانست و گفت: سوخت و انرژی صنایع و واحدهای تولیدی بایـــد آخرین گزینه در زمان اعمال محدودیت‌ها باشد، چراکه اگر چرخ تولید متوقف شود، متناسب با آن شـــاهد بیکاری و بروز مشـــکلات متعدد خواهیم بود.

مسعود پزشکیان روز چهارشـــنبه در چهارمین نشست شهرداران کلان‌شهرها و مراکز استان‌های کشور، با اشاره به میزان بالای مصرف ســـوخت و انرژی در کشـــور تصریح کرد: در حوزه سوخت و انرژی، حداقل سه برابر میانگین جهانی مصرف می‌کنیم و ضروری است برای عبور از شرایط پیچیده کنونی، مدیریت بهینه مصرف به یک اولویت جدی در زندگی مردم تبدیل شود.

رئیس‌جمهور از تمامی شهرداران، مدیران و مردم خواست با توجه به شـــرایط موجود، موضوع بهینه‌سازی مصرف ســـوخت و انرژی را ســـرلوحه اقدامات و زندگی خود قرار دهند و افـــزود: ما مدیران، مسئولان اجرایی و خدماتی کشـــور، ابتدا باید از خودمان در زمینه مدیریت بهینه مصرف سوخت و انرژی آغاز کنیم تا بتوانیم با توجه به وجود ناترازی‌ها، فصل زمستان را با موفقیت پشت سر بگذاریم.

پزشکیان با اشـــاره به اقدامات خصمانه دشمنان و محدودیت‌های ایجادشده برای کشـــور بر ضرورت صیانت از استمرار فعالیت‌های تولیدی تأکید کرد و گفت: بارها تأکید کرده‌ام اولویت من این است که هرگز اجازه ندهم چرخ تولید متوقف شود.

رئیس‌جمهور با بیان اینکه تأمین سوخت و انرژی واحدهای صنعتی و تولیدی باید در آخرین مرحله و در صورت لـــزوم محدود یا قطع شود، تصریح کرد: ضرورت دارد سوخت و انرژی صنایع و واحدهای تولیدی، آخرین گزینه در زمان اعمال محدودیت‌ها باشد، چراکه اگر چرخ تولید متوقف شود، متناسب با آن شاهد بیکاری و بروز مشکلات متعدد خواهیم بود. پزشکیان در ادامه با تأکید بر اینکه مدیریت بهینه مصرف سوخت و انرژی می‌تواند به تقویت کسب‌وکارها و حمایت از تولید منجر شود، اظهار داشت: اگر فرایندها به‌درستی مدیریت شوند، تلاش دشمنانی که به دنبال فلج کردن کشور هستند، ناکام خواهد ماند. با ظرفیت‌های موجود در کشور و مدیریت صحیح و بهینه منابع می‌توانیم از شرایط سخت کنونی عبور کنیم و اصل اساسی در این زمینه، درست مصرف کردن است.

رئیس‌جمهور در بخش دیگری از اظهارات خود با تأکید بر ضرورت برخورداری تمامی مسئولان از طرح و برنامه‌های اجرایی مشخص در حوزه اصلاح مصرف سوخت و انرژی تصریح کرد: هدف‌گذاری‌ها باید بر مبنای کاهش هزینه‌ها، افزایش اثربخشی، ارتقای کارآمدی و بهبود کیفیت انجام شود و متناسب با شرایط اقلیمی و منطقه‌ای هر بخش و استان، برنامه‌ای منسجم برای مدیریت و اصلاح الگوی مصرف سوخت و انرژی داشته باشیم. رئیس‌جمهور بر ضرورت ثبت و انتقال تجربه‌های موفق میان استان‌ها تأکید کرد و گفت: تجربه‌های موفق باید شناسایی، ثبت و به سایر استان‌ها منتقل شوند، چراکه می‌توانیم از تجربه و عملکرد یکدیگر درس بگیریم و از ظرفیت‌های موجود برای اصلاح رویه‌ها و افزایش بهره‌وری استفاده کنیم. همچنین مدیران و افرادی که با تصمیمات و عملکـــرد خود موجب تحمیل هزینه‌های غیرضروری می‌شوند، باید مورد ارزیابی و برخورد مناسب قرار گیرند و سازوکارهای اصلاحی و بازدارنده درباره آنها اعمال شود.

دکتر پزشکیان با اشاره به آموزه‌های قرآن کریم درباره پرهیز از اسراف اظهار داشت: براساس آیات قرآن، اسراف نوعی خسران است. بنابراین وظیفه داریم از مصرف بی‌رویه و هدررفت منابع پرهیز کنیم و در همه سطوح، مدیریت صحیح و مسئولانه منابع را مورد توجه قرار دهیم.

رئیس‌جمهور در بخش دیگری از ســـخنان خود با تأکید بر ضرورت تناسب توسعه با شرایط اقلیمی و جغرافیایی هر منطقه افزود: توسعه باید متناسب با ظرفیت‌ها و شـــرایط اقلیمی و جغرافیایی هر بخش انجام شـــود و در تمامی طرح‌های اجرایی، چشـــم‌اندازی روشن و آینده‌نگر داشته باشیم و در تصمیم‌گیری‌ها، پیامدهای اقدامات امروز را برای سال‌های آینده در نظر بگیریم.

پزشـــکیان تصریح کرد: نباید تصمیماتی اتخاذ کنیم که در آینده با تنش‌هایی مانند کمبود آب یا برق مواجه شویم و ناچار باشیم برای تأمین نیازهای خود از سایر استان‌ها کمک بگیریم. تصمیم‌گیری‌ها باید اصولی، علمی و مبتنی بر ظرفیت‌های واقعی هر منطقه باشد تا توسعه‌ای متوازن، پایدار و متناسب با امکانات موجود شکل گیرد.

رئیس‌جمهور بـــا تأکید بر ضرورت حمایـــت از واحدهای تولیدی و صنایع خاطرنشـــان کرد: در اتخاذ تصمیم‌های اصولـــی و علمی با هدف پشتیبانی و حمایت از واحدهای تولیدی و صنایع، نباید خود را صرفاً به بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌ها محدود کنیم، چراکه چنین رویکردی می‌تواند ابتکار عمل را از مدیران و مســـئولان سلب کند. باید ضمن رعایت چارچوب‌های قانونی از ظرفیت خلاقیت، ابتکار و تصمیم‌گیری متناسب با شرایط نیز استفاده کنیم.

پزشکیان در ادامه با تأکید بر ضرورت بهینه‌سازی عملکرد واحدهای تولیدی و بنگاه‌های اقتصادی افـــزود: نهادهای تولیدی و بنگاه‌های اقتصادی نیز باید تجهیزات، ابزارها و دستگاه‌های مورد استفاده خود را متناسب با ظرفیت‌های موجود و شرایط واقعی، بهینه و بهره‌ور کنند تا ضمن کاهش هزینه‌ها، مصرف انرژی نیز مدیریت شود.

۲۱ هزار میلیارد تومان مالیات بانظر مؤدیان به پروژه‌ها اختصاص یافت

گزارش ۳

حسام کمالی

مشارکت مؤدیان در طرح نشان‌دار کردن مالیات تا ۲۶ آبـــان امســـال به ۴۳۰ هزار نفر رسید و در مقایسه با آمار ۳۰۱ هزار نفری سال گذشته، رشد ۴۲ درصدی را ثبت کرد. همچنین از مجموع ۲۸ هزار میلیارد تومان اعتبار پیش‌بینی شده برای پروژه‌های امسال، ۲۱ هزار میلیارد تومان با انتخاب مؤدیان تأمین شـــده و اعتبار مورد نیاز یک‌هزار و ۶۵۰ پروژه نیز به‌طور کامل به آنها اختصاص یافته است. این آمار در حالی منتشر شده که سازمان امور مالیاتی امسال ۲ هزار و ۸۳ پروژه را در هشت حوزه خدماتی و زیرساختی برای انتخاب مؤدیان معرفی کرده و فرصت مشارکت از طریق تبصره ماده ۱۰۰ قانون مالیات‌های مســـتقیم را تا پایان آبان‌ماه تعیین کرده اســـت.

طرح نشان‌دار کردن مالیات با ایجاد امکان انتخاب محل مصرف بخشی از مالیات پرداختی، رابطه میان مؤدی و هزینه‌کرد منابع عمومی را تغییر داده است. در سازوکار معمول مالیات‌ستانی، منابع وصول‌شـــده وارد چرخه عمومی بودجه می‌شـــوند و تخصیص آنها به دستگاه‌ها و طرح‌ها از مسیر فرایندهای بودجه‌ای انجام می‌گیرد، اما در این طرح مؤدیان واجد شـــرایط می‌توانند از میان پروژه‌های معرفی‌شـــده، طرح مورد نظر خود را انتخاب کنند تا ســـهم مالیاتی آنها به تأمین اعتبار همان پروژه اختصاص یابد. چنین سازوکاری، هزینه‌کرد مالیات را از یک فرایند نسبتاً دور از دسترس برای پرداخت‌کننده به موضوعی ملموس‌تر تبدیل می‌کند، زیرا مؤدی به جای مشـــاهده صرف مبلغ مالیات پرداختی، امکان ارتباط دادن آن با پروژه‌ای مشخص در حوزه آموزش، سلامت، آبرسانی یا راه‌سازی را پیدا می‌کند. این ارتباط مستقیم، یکی از ابزارهای تقویت شفافیت مالیاتی است و با انتشار اطلاعات دقیق دربـــاره میزان اعتبـــار تخصیص‌یافته و پیشـــرفت اجرایی طرح‌ها، امـــکان ارزیابی عملکرد دستگاه‌های مســـئول نیز افزایش می‌یابد. آمار امسال از افزایش اســـتقبال مؤدیان حکایت دارد، به‌طوری که تعداد مشارکت‌کنندگان از ۳۰۱ هزار نفر در سال ۱۴۰۴ به ۴۳۰ هزار نفر تا ۲۶ آبان امسال رسیده است. اختلاف این دو رقم برابر با ۱۲۹ هزار نفر اســـت و رشـــد حدود ۴۲ درصدی را نشـــان می‌دهد، هرچند مقایسه دقیق‌تر باید با توجه به تفاوت بازه زمانی آمارها انجام شود، زیرا رقم سال گذشته مربوط به کل سال است، اما آمار امسال تا ۲۶ آبان محاسبه شده است. از نظر مالی نیز ۲۱ هزار میلیارد تومان از مجموع ۲۸ هزار میلیارد تومان اعتبار مورد نیاز پروژه‌های معرفی‌شده تأمین شده است. به این ترتیب، حدود ۷۵ درصد اعتبار پیش‌بینی‌شده از محل انتخاب مؤدیان پوشش داده شده و ۷ هزار میلیارد تومان دیگر همچنان تأمین نشده اســـت. این نسبت، میزان پیشرفت تأمین مالی طرح را مشخص می‌کند.

سهم آموزش و آبرسانی در انتخاب مؤدیان

ترکیب پروژه‌های معرفی‌شـــده برای امســـال، تمرکز بخش قابل توجهی از طـــرح را بر خدمـــات عمومی و زیرســـاخت‌های مورد نیاز مناطق مختلف کشور قرار داده اســـت. از مجموع ۲ هزار و ۸۳ پروژه، ۹۰۹ پروژه به حوزه آموزش اختصاص دارد که بیشـــترین تعداد را در میان بخش‌های اعلام‌شده تشـــکیل می‌دهد. این رقم معادل حدود ۴۳,۶ درصد کل پروژه‌هاســـت و جایگاه آموزش را در فهرســـت طرح‌های قابل انتخاب مؤدیان مشـــخص می‌کند. پس از آموزش، حوزه آبرســـانی و حفاظت از محیط زیست با ۳۴۶ پروژه قرار دارد که حدود ۱۶,۶ درصد مجموع طرح‌ها را شامل می‌شود. همچنین ۲۰۵ پروژه در حوزه سلامت تعریف شده و ۱۹۴ پروژه نیز به احداث جاده و پل، ارتقای زیرســـاخت‌های شهری و روستایی اختصاص یافته است. مجموع این چهار گروه به یک‌هزار و ۶۵۴ پروژه می‌رسد و ۴۲۹ پروژه دیگر در سایر حوزه‌های اعلام‌شده قرار دارند. آمار تأمین کامل اعتبار یک‌هزار و ۶۵۰ پروژه نیز از پیشرفت تأمین مالی بخشی از طرح حکایت دارد. با این حـــال، فاصله تأمین اعتبار و بهره‌برداری باید در گزارش‌های بعدی ســـازمان امور مالیاتی و دستگاه‌های مجری مشخص شود، زیرا ممکن است پروژه‌ای تمام منابع مالی مورد نیاز خود را دریافت کرده باشد، اما به دلیل مشکلات اجرایی، پیمانکاری یا تأمین تجهیزات همچنان تکمیل نشده باشد.

شفافیت هزینه‌کرد، شرط تداوم مشارکت مالیاتی

یکی از نکات قابل توجـــه در آمار اعلام‌شـــده، تأمین کامل اعتبار ۲۳۶ پروژه در سیســـتان و بلوچســـتان و ۴۴ پروژه در استان تهران است. تفاوت تعداد پروژه‌های تکمیل‌شـــده از نظر تأمین اعتبار در این دو اســـتان، ضـــرورت توجه به توزیـــع جغرافیایی منابـــع و میزان اســـتقبال مؤدیان از طرح‌های محلی را مطرح می‌کند. البته برای مقایسه دقیق عملکرد استان‌ها باید تعداد کل پروژه‌های معرفی‌شده، میزان اعتبار مورد نیاز و تعداد مؤدیان مشارکت‌کننده در هر استان نیز مشخص باشد. در واقع، تعداد پروژه‌های تأمین اعتبارشده به‌تنهایی معیار مناسبی برای سنجش عدالت منطقه‌ای نیست، زیرا هزینه اجرای یک پروژه آبرسانی یا راه‌سازی با هزینه ساخت یک فضای آموزشی تفاوت دارد. همچنین پروژه‌های مناطق کم‌برخوردار ممکن است به دلیل محدودیت زیرساختی و هزینه‌های بالاتر اجرا، منابع مالی بیشتری نیاز داشته باشند. از سوی دیگر، استمرار استقبال مؤدیان به اعتماد آنها به نتیجه انتخابشان وابسته است. اگر پرداخت‌کننده مالیات بتواند وضعیت پروژه انتخابی را از مرحله تخصیص اعتبار تا پیشرفت فیزیکی و بهره‌برداری دنبال کند، ارتباط میان پرداخت مالیـــات و ارائه خدمـــات عمومی برای او ملموس‌تر خواهد شد. فرصت مشارکت در طرح امسال نیز طبق اعلام سازمان امور مالیاتی تا پایان آبان‌ماه و از طریق ظرفیت تبصره ماده ۱۰۰ قانون مالیات‌های مســـتقیم تعیین شده است.

این مهلت برای مؤدیان مشمول مهم است، زیرا انتخاب پروژه باید در بازه اعلام‌شـــده انجام شود و پس از پایان مهلت، امکان اســـتفاده از این ظرفیت برای دوره جاری تابع مقررات و اطلاعیه‌های بعدی خواهد بود. در مجموع، رشد تعداد مشارکت‌کنندگان و تأمین ۷۵ درصد اعتبار پیش‌بینی شـــده، ابعاد مالی و اجتماعی طرح نشان‌دار کردن مالیات را برجسته کرده است، اما تداوم این روند به پاسخ‌گویی دستگاه‌های اجرایی وابسته خواهد بود.

کشاورزان گل کاشتند

نکته

تولید کشـــاورزی از حدود ۲۵ میلیـــون تن در ابتـــدای انقلاب به ۱۳۷ میلیون تن رسیده و این جهش، حاصل کار کشاورزانی است که با کم‌آبی، فرسایش خاک، خردی زمین‌ها و دشـــواری تأمین نهاده روبه‌رو هســـتند. با این حال کشاورزی همچنان بار مهمی از تأمین غذای کشور، اشتغال روستایی و گردش اقتصادی مناطق مختلف را بر دوش می‌کشد.

طبق داده‌ها سهم ارزش افزوده کشاورزی، جنگلداری و شیلات از تولید ناخالص داخلی کشورمان در سال گذشته به حدود ۱۰,۶ درصد رسیده و سهم کشاورزی از اشتغال کشور نیز حدود ۱۴,۸ درصد اعلام شده است. بنابراین معیشت بخش بزرگی از نیروی کار و درآمد مناطق روستایی به رونق تولید کشاورزی وابسته است و طبعاً تصمیمی که هزینه تولید را بالا ببرد یا امکان فروش محصول را محدود کند، آثار خود را در اشتغال، درآمد خانوار و قیمت مواد غذایی آشکار می‌کند. آمارهای اعلام‌شده درباره رشد تولید از ۲۵ میلیون تن به ۱۳۷ میلیون تن، از افزایش نزدیک به ۴۵۰ درصدی حجم تولید حکایت دارد، اما این دستاورد در بستری حاصل شده که محدودیت منابع طبیعی هر سال فشار بیشتری بر تولیدکننده وارد می‌کند. تأخیر در پرداخت مطالبات، دشواری دریافت تسهیلات، نوسان قیمت نهاده‌ها، محدودیت‌های صادراتی و تصمیم‌های ناگهانی درباره بازار محصول، برنامه‌ریزی کشـــاورز را مختل می‌کند و وقتی تولیدکننده نتواند هزینه بذر، کود، سم، ماشـــین‌آلات و دستمزد را به‌موقع تأمین کند، کاهش سطح کشت یا افت سرمایه‌گذاری در فصل بعد دور از انتظار نخواهد بود. پیامد این وضعیت نیز به مزرعه محدود نمی‌ماند و با کاهش عرضه یا افزایش هزینه تولید، زنجیره حمل‌ونقل، صنایع غذایی، عمده‌فروشـــی و خرده‌فروشی را تحت تأثیر قرار می‌دهد و در نهایت فشـــار هزینه به مصرف‌کننده منتقل می‌شود و خانوارهای کم‌درآمد که سهم بیشتری از درآمد خود را صرف خوراک می‌کنند، آسیب بیشتری می‌بینند. حاصل این تلاش گسترده، ســـرمایه‌ای اســـت که حفظ آن به توجه جدی‌تر دولت نیاز دارد، زیرا کشـــاورزی برخلاف بســـیاری از فعالیت‌های اقتصادی با تقویم طبیعت پیش می‌رود و تأخیر در تصمیم‌گیری یا تأمین نهاده، گاهی خسارتی به بار می‌آورد که جبران آن تا فصل زراعی بعد نیز ممکن نیست. بنابراین دولت باید با پرداخت به‌موقع مطالبات کشاورزان، تأمین اعتبارات مورد نیاز پیش از آغاز کشت، اصلاح سازوکار بیمه محصولات و ایجاد ثبات در قیمت‌گذاری و خرید تضمینی، ریسک فعالیت را برای تولیدکننده کاهش دهد. همچنین تصمیم‌های مربوط به صادرات و واردات محصولات کشاورزی باید با در نظر گرفتن زمان برداشت، میزان تولید و نیاز بازار اتخاذ شوند تا کشاورز قربانی تصمیم‌های ناگهانی نشود و امکان عرضه محصول با قیمت منصفانه را داشته باشد.

به هر روی، حمایت از کشاورز نباید فقط در روزهای برداشت و هنگام بروز کمبود محصول به یاد آورده شود، بلکه پشتیبانی واقعی باید از زمان آماده‌سازی زمین و خرید نهاده آغاز شود و تا فروش محصول و دریافت بهای آن ادامه پیدا کند. سرمایه‌گذاری در مدیریت منابع آب، نوسازی ماشین‌آلات، توسعه صنایع تبدیلی و دسترسی به بازارهای صادراتی نیز باید در کنار حمایت مالی قرار گیرد تا بهره‌وری مزارع افزایش یابد و درآمد تولیدکننده بهبود پیدا کند. کشاورزان با وجود دشواری‌های فراوان، سهم خود را در تأمین غذای مردم و رونق اقتصاد کشور ادا کرده‌اند و اکنون نوبت سیاست‌گذاران است که با تصمیم‌های قابل پیش‌بینی، پشتیبانی عملی و پرهیز از تحمیل هزینه‌های غیرضروری، قدر این تلاش را بدانند، چراکه تضعیف تولیدکننده داخلی در نهایت هزینه‌ای است که کل اقتصاد و سفره خانوارها پرداخت خواهد کرد.